

İNTİHAR

İrem Kavak

İNSAMER
İHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Referans için: Kavak, İrem. "İntihar". İNSAMER, 04.11.2020. Analiz

Küreselleşen dünyada azımsanmayacak düzeyde gözlemlenen ve sosyal bir problem olan intihar, çok nedenli bir olgudur. Dilimize Arapçadan geçen ve "kendini katletme" anlamına gelen "intihar" sözcüğü, kişinin kendi benliğine yaptığı saldırganlık girişimidir. Bireysel bir eylem olan intiharın sadece psikolojik sebeplere bağlı olmadığı da bilinmektedir. Toplumsal olayların intihar vakaları üzerindeki etkisi yapılan araştırmalarla kanıtlanmıştır; dolayısıyla intihar olgusu, disiplinler arası değerlendirilmesi gereken bir konudur. Bireyi intihara sürükleyen sebepler incelenirken meselenin psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve diğer boyutları detaylı biçimde ele alınmalıdır. Nitekim son yıllarda intihar davranışının araştırıldığı çalışmalardan edinilen bulgular, intihara yol açan koşulların sadece toplumsal veya bireysel kaynaklı olmadığını; psikolojik, sosyolojik ve biyolojik faktörlerin

de süreci etkilediğini göstermektedir. Bu gerçekler ışığında intihar eylemi, psikososyal bir olgu olarak değerlendirilebileceği gibi, toplumsal alana etki eden her sistemin bu eylem üzerinde doğrudan veya dolaylı etkisi olduğu da söylenebilir.

İnsanlık tarihi kadar eski olan ve hiçbir zaman toplumsal kabul görmeyen bir eylem olan intihar konusuyla ilgili çalışmalar, bireyle toplum arasındaki ilişkiyi ortaya koyarak, böylesine kişisel bir durumun dahi toplumsallıktan etkilendiğini göstermektedir. Uzmanlar, intiharın bireysel bir davranış bozukluğu olarak ele alınabileceğini belirtmekle birlikte, bu tür bireysel davranış bozukluklarının ciddi toplumsal etkilerinin olabileceğine dikkat çekmektedir. Sosyolog Emile Durkheim, Fransa'daki intihar istatistiklerini inceleyerek hazırladığı kitabında, belli kategorilerdeki

İNSAMER
İHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

insanların intihara daha fazla eğilim gösterdiğini tespit etmiştir. Örneğin Katoliklere kıyasla Protestanlarda, evlilere kıyasla bekârlarda intihar olayının daha sık görüldüğünü; savaş dönemlerinde daha düşük, ekonomik değişim ya da istikrarsızlık dönemlerinde ise daha fazla olduğunu belirlemiştir. Araştırmalar, toplumsal gruplarla bütünleşen, istek ve hedefleri toplumsal normlar tarafından düzenlenen insanların intihara kalkışma olasılıklarının daha düşük olduğunu ortaya koymaktadır.

Durkheim intiharı; “bencil”, “anomik” ve “elcil” olarak üç kategoride tanımlanmıştır. Buna göre bencil intihar, toplumla düşük bütünleşme sonucu meydana gelen intihar türüdür. Anomik intihar ise, ekonomik bunalım ya da aşırı refah koşulları içindeki insanlar arasında, toplumdaki hızlı değişim ya da istikrarsızlık durumlarında görülebilmektedir. Elcil intihar ise, toplumsal bağların çok güçlü olduğu ve bireyin toplumu kendisinden daha değerli gördüğü durumlarda gözlemlenmektedir. Toplumun kişinin yaşamını gereğinden fazla düzenlediği, bireyi baskı altında tuttuğu durumlar, intihar eylemine sürükleyen sebepler olabildiği gibi kader ya da toplum karşısındaki güçsüzlük duygusunun yol açtığı toplumsal koşullar da intihar sebebi olabilmektedir.

Yaşam koşulları, geleceğe etki edebilecek sorunlar ve bunlarla mücadele kapasitesi, bireyi hem psikolojik hem de sosyal olarak şekillendirmektedir. Bireyin davranışları bu şekillenmenin yansıması olduğundan, bu davranışların sağlıklı düşünme veya dışarıdan destek gibi unsurların yokluğu ile birleşmesi, intihar konusunda risk faktörünü arttırmaktadır. Bu bağlamda duygu durum bozuklukları, bağımlılık, ruh sağlığı bozukluğu, anksiyete ve kişilik bozuklukları, biyolojik ve çevresel risk faktörleri, ciddi anlamda takip edilmesi gereken dışı vurum biçimleridir.

Modernleşme ve küreselleşmenin etkisiyle dünya düzeni hızla değişirken, geleneksel yaşam pratiklerinin aksine, iş gücü piyasasının hâkim olduğu bir süreç öne çıkmaya başlamıştır. Endüstri Devrimi ve Aydınlanma Çağı'yla birlikte bir yandan insanın diğer

varlıklar üzerindeki hâkimiyeti ve bireysel özgürlüğü belirgin şekilde artarken diğer yandan değişen toplumsal ilişkilerle birlikte adaletsizlik ve eşitsizlikler de çeşitlenerek artmıştır. Hasılı küreselleşmenin getirdiği risk, toplumdaki belirsizlik, güvensizlik ve kaygı, toplumsal çözümlerin temel bileşenlerini oluşturmaktadır.

İntihar Sayısı ve Kaba İntihar Hızı		
Yıl	İntihar sayısı	Kaba intihar hızı (yüz binde)
2001	2.584	3,97
2002	2.301	3,49
2003	2.705	4,05
2004	2.707	4,00
2005	2.703	3,95
2006	2.829	4,08
2007	2.793	3,98
2008	2.816	3,96
2009	2.898	4,02
2010	2.933	4,01
2011	2.677	3,61
2012	3.287	4,37
2013	3.252	4,27
2014	3.169	4,11
2015	3.246	4,15
2016	3.193	4,03
2017	3.168	3,94
2018(r)	3.342	4,11
2019	3.406	4,12

Kaynak: TÜİK, İntihar İstatistikleri

Kimi istatistiki veriler, intihar ve işsizlik oranlarının bazı yıllarda ters orantı izlediğini göstermektedir yani işsizlik oranları artmasına karşın intihar oranları azalmıştır; dolayısıyla ekonomik sıkıntıların ve işsizliğin intihar eylemi için güçlü birer faktör olduğu kabul edilmekle birlikte, tek belirleyici olmadıkları da anlaşılmaktadır. Hasılı çok nedenli bir olgu olan intihar; tıp, psikiyatri, psikoloji, sosyoloji, sosyal hizmetler, ekonomi ve siyaset gibi birçok bilim dalı kapsamında değerlendirilmesi gereken bir konudur.

Yukarıda da kısmen işaret edildiği üzere, bir toplumdaki intihar eğilimini besleyen çok çeşitli unsurlar olabilir ancak bunların hangisinin daha ağır bastığına dair bilimsel çalışmalar henüz yeterli düzeyde değildir. Örneğin, ekonomik değişim ve dönüşüm süreçlerinin beraberinde getirdiği kriz dönemlerinin toplumdaki işsizliği arttırdığı; işsizliğin ise kişiyi psikososyal yönden çöküntüye uğratarak, toplumdan dışlanmaya kadar götürebildiği bilinmektedir. Bu dışlanma ve diğer patolojik durumlar da kişiyi intihara kadar sürükleyebilen etkenler arasında yer almaktadır. Elbette tek başına işsizliğin artması, toplumda bu tür olayların kaçınılmaz olarak artacağı anlamına da gelmemektedir. Bu noktada bireyin kişisel özellikleri ve duygusal yapısı devreye girmektedir; yani intihar eylemi sosyolojik, ekonomik ve bireysel tüm faktörlerin birleşmesiyle ortaya çıkan bir sonuçtur.

Son dönemde hem dünyada hem de ülkemizde yaşanan çeşitli sorunlar nedeniyle intihar vakalarının artış gösterdiğini belirten uzmanlar, bu artışta ekonomik sorunlar kadar toplumsallaşamama ve ayrışma gibi sosyal problemlerin de etkili olduğu belirtmektedir.

İntihar eyleminin dünyada ve ülkemizde nasıl algılandığının iyi saptanabilmesi, sürece yapılabilecek müdahaleleri belirlemede önemlidir. İntihar edecek bireyin hâl ve hareketleriyle çevresine bazı mesajlar verebileceğini belirten uzmanlar, böylesi bir risk durumunda bireyin değişken yapısı da dikkate alınarak sürecin iyi okunmasının ve sosyal destek sağlanmasının önemine vurgu yapmaktadır.

Dünyada ve ülkemizde yaşanan hızlı gelişmeler, farklı toplumsal süreçleri tetiklemekte; yaşanan büyük toplumsal değişimler ve sosyal çevrenin sebep olduğu bazı koşullar, psikolojik yönü ağır basan intihar eylemlerinin artmasına yol açabilmektedir. Günümüzde yaşam pratiklerinin neredeyse tamamını belirleyen ekonomik koşullardaki bozulma, bireyi maddi ve manevi olarak istemsizce etkisi altına almakta, bu durumun da birey ve toplum psikolojisinde çeşitli yansımaları olmaktadır. Bu koşullar altında, bireyin sorunlar karşısında kendisini çaresiz hissetmemesi, bireysel ve toplumsal çözümler üretebilecek motivasyonu ve desteği bulabilmesi kritik önemdedir.

Kaynakça

Bayrak, Selami. “İşsizliğin İntihar Üzerindeki Etkileri: Türkiye İçin Bir Nedensellik Analizi”. *Sosyal Siyaset Konferansları*, Sayı: 73 - 2017/2, 125-141, <http://dergipark.gov.tr/iusskd>

“Dünyada intihar oranları artıyor”. NTV, <https://www.ntv.com.tr/saglik/dunyada-her-40-saniyede-bir-kisi-intihar-ediyor-turkiyede-durum-ne,DmJ25q8IrkSebAXWdxwTnw> (15.10.2020).

Güler, Z., Altın, Neslihan Ş. “İntiharın Gazetelerdeki

Yansımaları”. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 16, Sayı: 2, Güz 2013.

Tunalı, H., Özkaya, Seren. “Türkiye’de İşsizlik ve İntihar Oranlarının Analizi”. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (ISSN: 2146-3417), Cilt: 5, Sayı: 2, 2016.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), “İşgücü ve İntihar İstatistikleri”.